DAT VERWARRENDE VADERGEVOEL

Vader en kinderwagen. In 1992 dook een onderzoeker in fotoarchieven en zag een mooi verband. De verhouding tussen vaders en kinderwagens illustreert de toenemende vaderlijke betrokkenheid bij het opvoeden van hun kinderen:

'Op foto's uit de vorige eeuw is zelden een man in de nabijheid van een kinderwagen te zien anders dan als toevallige voorbijganger. Moeders en kindermeisjes gingen met de kleine uit rijden. Pas in de jaren twintig en dertig van deze eeuw beginnen vaders nааst de kinderwagen te lopen, zij het op gepaste afstand. Vaders àchter de kinderwagen zijn een modern verschijnsel. En ook daarin is een zekere ontwikkeling te zien: eerst zo'n beetje terloops meeduwend, daarna zelf achter de wagen met moeder ernaast, en tenslotte - zoals nu dagelijks is te zien - alleen op stap.'

Ik ben wat sceptisch als ik dit lees. Het ligt er misschien aan waar je woont, maar als overheersend straatbeeld kom ik het niet tegen. Mannen hebben het druk, vooral met hun werk. Ander onderzoek toont aan, dat vaders wel zeggen meer tijd aan hun kroost te willen besteden maar dat toch niet hard maken. Wel bij een eventuele deeltijdbaan?

Op de vraag: 'Noem vijf aktiviteiten die je zou aanpakken als je minder zou kunnen gaan werken' komen vele ideeën, maar het optrekken met de kinderen staat er niet bij. Wordt dat binnenkort anders? Gezinssociologe Iteke Weeda verwacht van wel: "Een grotere rol van de man in de verzorging van de kinderen, het is dè volgende stap in de emancipatiebeweging. Het is hèt item van deze tijd."

Meer mixen van vader- en moedertaken is ontegenzeggelijk een maatschappelijke trend. De moeder als enige opvoedster, de vader als enige kostwin-

ner, dat lijkt achterhaald. Nederlands meest verkochte opvoedingsboek speelt op die ontwikkelingen in. Van 1950 tot 1984 richtte dr. Spock zich overwegend tot de moeder. Neem dit advies: 'Bespreek gedurende de zwangerschap regelmatig uw vragen en uw moeilijkheden met uw dokter of vroedvrouw en zorg dat uw man ook eens de gelegenheid krijgt mee te gaan.' In de herziene druk van 1984 wordt dat: 'Beide ouders raad ik aan ervoor te zorgen dat zij betrokken raken en blijven bij het hele gebeuren rondom zwangerschap en geboorte.' Vader is ontdekt. Sinds kort kun je dan ook in de bibliotheek terecht voor boeken over het vader-zijn. Een greep uit het aanbod:

Hamburgers zijn dooie koeien, hè pap?

- Een handleiding voor het vaderschap.

De ideale vader.

- Speurtocht naar de essentie van het vaderschap.

Dag papa.

- De rol van de vader in het gezin en wat moeten we nog met hem.

Met elkaar 493 pagina's leesvoer. Dus meningen te over. Maar, wat titels en ondertitels al doen vermoeden, er wordt géén eenduidig beeld geschetst wat pa geacht wordt te doen. Er is maar één gemeenschappelijke noemer: de vader als de gezagsdrager-van-weleer, die heeft afgedaan. Verder is het een kwestie van zoeken.

* *Wat vind jij kenmerkend voor de rol van vaders?*

Het hele idee van vaderschap vindt zijn oorsprong in Gods Vaderschap. Dit kan zo'n openingszin zijn, waar je gemakkelijk overheen leest. Toch, omdat hier de sleutel ligt voor wat komt, eerst een toelichting.

TERUG NAAI

Paulus schrijft in Efeziërs 3:14,15 dat hij bidt tot 'de Vader van wie alle vaderschap in de hemel en op de aarde is afgeleid' (Het Boek). In zijn - oorspronkelijk in het Grieks geschreven - brief gebruikt Paulus het woord *patria* (= vaderschap, geslacht of familie). Er zijn dus verschillende vertalingen mogelijk. Het Boek en de Willibrord-bijbel gaan ervan uit dat Efeziërs 3 het juiste verband aangeeft tussen menselijk vaderschap en het Vaderschap van God. Namelijk: er is géén sprake van analogie (God is een vader zoals een aardse vader). En óók niet van projektie (Freud beweerde dat de mens God uitvindt uit behoefte aan een hemelse vaderfiguur). Nee, er is sprake van afstamming (het Vaderschap van God is de allereerste werkelijkheid en is daarmee de bron van alle vaderschap).

Wat betekent dat concreet? Opvoeden is dus in diepste zin een afspiegeling van Gods opvoedend handelen. Voor de aard van het ouderschap is het daarom zinvol je eerst te oriënteren op Gods Vaderschap. En van daaruit vervolgens proberen lijnen te trekken naar onze opvoedingspraktijk. Kortom: beginnen bij het begin. Waar ontdekken we meer over God, de Vader? Tenminste drie bronnen zijn beschikbaar.

1. De Vader maakt Zich bekend

Wat we over het Vaderschap van God weten ontlenen we meestal aan uitspra-

DE BRON

ken van Jezus hierover. Toch werd het in het Oude Testament ook al een enkele keer genoemd, te weten:

a. Jesaja 1:2-4
b. Jeremia 3:19
c. Jeremia 31:9 en 20
d. Hosea 11:1-4
e. Maleachi 1:6

In deze gedeelten roept God zijn opstandig kind (het volk Israël) op om terug te keren van zijn heilloze weg. Daarnaast is er nog een gebed waarin Jesaja vraagt om Gods hulp, omdat Hij de Vader is:

f. Jesaja 63:16 en 64:8

* Lees de verzen in hun verband. Maak eens een lijstje met werkwoorden: wat doet de Vader?
* Welke eigenschappen van de Vader springen in het oog?

2. Jezus spreekt over 'uw Vader'

In zijn onderricht aan de leerlingen verwees Jezus keer op keer naar 'uw Vader, die in de hemelen is'. Meerdere facetten worden daarmee belicht over wat de Vader doet voor zijn kinderen:

a. Matthéüs 6:1-15
b. Matthéüs 6:25-34
c. Matthéüs 7:7-11
d. Matthéüs 18:12-14
e. Lucas 6:36-38

* Lees deze gedeelten en probeer onder woorden te krijgen wat je ontdekt over Gods Vaderschap. Wat kenmerkt de Vader?

3. 'Ik en de Vader zijn één'

Slechts één keer, bij zijn instruktie hoe te bidden, spreekt Jezus van 'Onze Vader'. Verder onderscheidde Hij twee verschillende relaties: "mijn Vader en uw Vader, mijn God en uw God" (Johannes 20:17). Op een unieke manier blijkt uit zijn leven dat Jezus zich volkomen wist aangewezen op zijn Vader. Dat kwam tot uiting in:

a. Matthéüs 26:36-46
b. Johannes 5:17-47
c. Johannes 8:30-59
d. Johannes 10:1-39
e. Johannes 12:20-36
f. Johannes 15:1-17
g. Johannes 17:1-26

* Kies een of meer van deze gedeelten om te ontdekken wie de Vader voor Jezus is.
* Ontdek je nieuwe gezichtspunten over wat de Vader doet?

Putten uit de bron

Op onze levensweg - en gezien Efeziërs 3 ook op ons opvoedpad - kunnen we ons altijd oriënteren op de Vader. Wat heeft Hij ons te zeggen. Probeer de ontdekkingen, die je al lezend deed, door te trekken naar jouw eigen opvoedingssituatie.

* Wat is je opgevallen over de rol van de Vader?
* Wat is navolgbaar voor jou in je opvoedingstaak? Wat niet?
* Met welke vragen blijf je nog zitten? Hoe zou je die beantwoord kunnen krijgen?

'Wat zijn de verplichte geboden, die een vader tegenover zijn zoon moet vervullen? Hij is ertoe verplicht hem te besnijden, hem de Tora en een beroep te leren en een vrouw voor hem te nemen. Enkelen zeggen: hem ook te leren zwemmen.'

EEN JOODSE VADER TOEN

De invulling van de vaderrol was in het Jodendom ten tijde van het Oude en Nieuwe Testament overwegend stabiel. Het traditionele beeld van de vader als hoogste autoriteit in de joodse familie is zeker juist. Hem werd alle gezag toegekend, maar er staat tegenover dat hij ook verantwoordelijk was voor ieders welzijn. Hoofd zijn van het gezin betekende verantwoordelijkheid dragen voor de gezinsleden, het huis waar ze woonden en de bezittingen die eraan toebehoorden. Wanneer kwam de vader in beeld als het om de opvoeding ging?

De geboorte van kinderen werd met uitbundige vreugde begroet. Toch mocht de vader in geen geval bij de bevalling aanwezig zijn. Hij moest wachten tot deze hem werd meegedeeld. Bij de naamgeving was hij weer wel betrokken en op de achtste dag werd een zoon door hemzelf of door de priester volgens voorschrift besneden.

De zoons werden de eerste jaren aan moeders zorg toevertrouwd, maar gingen al spoedig met hun vader mee. Die leerde hun de dingen van het bestaan kennen: het werk op de akker of in de werkplaats, de voortekenen van weersveranderingen, het berekenen van de tijd naar de stand van de zon, het begroeten van vreemden enzovoort. Omdat de jongens vanaf hun prille jeugd werden ingewijd in vaders vak werden ze al gauw van leerling tot medewerker.

De vader nam ook de eigenlijke opvoeding voor zijn rekening. Daarmee werd dan gedoeld op de godsdienstige en morele vorming. Het gold als eerste plicht voor de vader zijn nageslacht de geboden bij te brengen. Een klein kind kon van jongsaf aan al iets proeven van het geloof van zijn ouders. Als het kind op de arm het huis werd binnengedragen werd een kokertje aan de deurpost met de vingers aangeraakt en gezegend waarna de vader zijn vingers kuste. Zo werden de gezinsleden weer even bepaald bij de oproep God lief te hebben.

Elk jong kind leerde een geheiligde tekst, waarin de letters voorkwamen waarmee zijn naam geschreven werd. Bovendien kende het kind al voor zijn vijfde enkele psalmen uit het hoofd. De gelovige jood droeg een paar keer per dag zijn gebedssjaal en legde de gebedsriemen aan, wat ongetwijfeld opgemerkt werd door zijn kroost. Op vrijdagavond boog ieder het hoofd om de vaderlijke zegen te ontvangen. De vader ging voor in de ceremonieën in verband met de sabbat en de godsdienstige feesten. En bereidde zijn zoon voor op de plichten van volwassen mannen.

'Pellingen' is een bijbelleesprogramma over opvoedingsthema's. Tekst - Jos van Dijken. Voor info: 'Koers voor ouders', Postbus 18, 3970 AA Driebergen, tel. 03438-20104.